

ارائه‌ی یک مدل جهت دسته‌بندی متون فارسی با استفاده از ترکیب روش‌های دسته‌بندی

ایمان جمالی^۱، سید جواد میرعابدینی^۲ و علی هارون آبادی^۳

۱- گروه کامپیوتر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات بوشهر، بوشهر، ایران imanjamali25@gmail.com

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران jvd.2205@yahoo.com

۳- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران a.harounabadi@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۱/۲۶ تاریخ دریافت: ۹۶/۲/۱۸

چکیده

برای دسته‌بندی متن از تکنیک‌های استخراج اطلاعات، پردازش زبان طبیعی و یادگیری ماشین به طور وسیع استفاده می‌شود به طور کلی هدف یک دسته بند متون، دسته‌بندی اسناد در قالب تعداد معینی از دسته‌های از پیش تعیین شده می‌باشد. هر سند می‌تواند در یک، چند و یا هیچ دسته‌ای قرار بگیرد. در مورد هر سند به این سؤال پاسخ داده خواهد شد که این سند در کدام یک از دسته‌ها قرار می‌گیرد. این موضوع می‌تواند در قالب یک یادگیری خودکار قرار گیرد تا با استفاده از آن بتوان هر سند را به طور خودکار به دسته‌ای نسبت داد. در این مقاله، بعد از انتخاب مجموعه داده و پاک‌سازی متون به کمک روش نرمال شده فرکانس کلمه- معکوس فرکانس سند (norm TF-IDF) به ویژگی‌ها وزن داده می‌شود و در طی دو مرحله ویژگی‌ها با استفاده از روش‌های فرکانس سند (DF) و مربع چی (SChi) انتخاب می‌شوند و بعد با استفاده از روش تحلیل مؤلفه اصلی (PCA) ابعاد ویژگی‌ها کاهش داده می‌شود و در مرحله بعد با استفاده از ترکیب ۲۱ ماشین بردار پشتیبان (SVM) به پیاده سازی مدل پیشنهادی می‌پردازیم و در نهایت صحت مدل را با روش اعتبار سنجی ۱۰ مرحله‌ای ارزیابی می‌کنیم نتایج تجربی نشان می‌دهد که این مدل می‌تواند عمل دسته‌بندی متون را برای هفت دسته با صحت ۹۱٫۸۶٪ انجام گرفته صحت بالاتری دارد.

کلید واژه: ماشین بردار پشتیبان، دسته‌بندی متون، انتخاب ویژگی، تحلیل مؤلفه اصلی.

۱. مقدمه

حجم بالای اطلاعات، پردازش به صورت دستی، کاری پر هزینه، زمان گیر و تقریباً نشدنی می‌باشد. متن کاوی عنوانی است که برای انجام این فرآیند خودکار انتخاب شده است. امروزه با توجه به گسترش روزافزون متون نیاز به متن کاوی بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود. از جمله کاربردهای متن کاوی می‌توان به رده بندی، خوشه بندی، خلاصه سازی و یافتن روابط میان مفاهیم در متون اشاره کرد. مسئله رده بندی متون را می‌توان به عنوان مهمترین کاربرد متن کاوی دانست. رده بندی متون نیز دارای کاربردهای زیادی است، از جمله این کاربردها، رده بندی صفحات وب به صورت سلسله مراتبی، رده بندی مقالات روزنامه‌ها به وسیله موضوع، رده بندی و

بسیاری از اطلاعات موجود به صورت متن، مستندات الکترونیکی و دیگر صورت‌های متنی دیجیتال ذخیره شده‌اند. چنین اسنادی دارای اطلاعات زیادی هستند که به آسانی قابل دسترسی نیستند. اگر از دید یک کارشناس کامپیوتر به این اطلاعات نگاه کنیم، طبیعت همه آنها بدون ساختار است، جستجو در مجموعه سندهای بزرگ نیازمند سازماندهی مناسب است، برای استخراج دانش از این اطلاعات باید ابتدا آن را درک کرده و سپس پردازش نمود تا بتوان معانی و مفاهیم داخل آن را درک کرد و ارتباط میان مفاهیم را کشف نمود. در عصر حاضر که عصر اطلاعات نامیده می‌شود، با وجود این

نتایج کارایی به ۸۵,۴۸ درصد و خطای ۱۴,۵۲ درصد با ۸ دسته بوده است [۵]. ابراهیمی و همکارانش، پژوهشی به نام رده بندی اسناد و متون فارسی با استفاده از ماشین بردار پشتیبان SVM انجام داده‌اند. در این مقاله ابتدا با استفاده از روش TFCRF به کلمات وزن داده می‌شود و سپس از روش‌های PCA و الگوریتم ژنتیک استفاده شده است. نتایج تجربی نشان می‌دهد، که این روش می‌تواند با دقت ۸۹,۸۴٪ عمل دسته بندی را برای پنج دسته انجام دهد [۱]. باقری و همکارانش، پژوهشی به نام ارائه یک روش انتخاب ویژگی ترکیبی برای دسته بندی متون فارسی به نام PSA ارائه داده‌اند که در پژوهش خود با استفاده از روش پیشنهادی انتخاب ویژگی و روش بیز به دسته بندی هفت دسته خبری با روش اعتبار سنجی پنج مرحله‌ای پرداخته است که توانسته روش خود را با دقت ۸۸,۲٪ پیاده سازی کنند [۱۰].

۳. مدل پیشنهادی

در این قسمت، مدلی جهت دسته‌بندی متون فارسی ارائه می‌شود. و سپس به ارزیابی کارایی آن پرداخته می‌شود. مراحل انجام مدل پیشنهادی بصورت شکل ۱ می‌باشد.

۳-۱. انتخاب مجموعه داده و پیش پردازش روی متون

در این مقاله از ۱۴۰۰ فایل متنی در قالب ۷ دسته از مجموعه داده همشهری، برای فرایند دسته بندی متون استفاده شده است. مجموعه داده همشهری با خزش وب سایت همشهری و چندین مرحله پیش پردازش و برچسب گذاری در قالب ۳۱۸ هزار سند از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۶ حاصل آمده است. نسخه ۱ این مجموعه نمونه‌ای است که در همایشهای CLEF در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹، برای ارزیابی سامانه‌های بازیابی اطلاعات تک منظوره مورد استفاده قرار گرفته است. نسخه ۲، آخرین نسخه مجموعه است که نسبت به نسخه ۱ بزرگ‌تر و جامع‌تر می‌باشد [۱۱]. لیست دسته‌ها در جدول ۱ قابل مشاهده است.

کدگذاری سوابق ذخیره شده بیماران، رده‌بندی و فیلتر کردن E-Mailها و رده‌بندی رخدادهای خبری بر اساس موضوع هستند [۱]. بخش دوم مقاله به ارائه کارهایی می‌پردازد که تاکنون در زمینه دسته‌بندی متون فارسی انجام شده است. در بخش سوم، به ارائه مدل پیشنهادی و پیاده سازی آن با نرم افزار Rapid Miner5.3 و ارزیابی نتایج آن می‌پردازد. در بخش چهارم مقاله، به مقایسه مدل پیشنهادی با کارهای پیشین از لحاظ دقت می‌پردازد و در نهایت در بخش آخر مقاله به نتیجه گیری حاصل از این مقاله پرداخته می‌شود.

۲. کارهای پیشین

سرایبی و شاهقلیان، روش پیشنهادی برای دسته‌بندی متون فارسی بر اساس روش یادگیری ماشین ارائه دادند. آزمایش‌های انجام شده توسط ایشان دقت ۸۰,۸۵٪ را برای هفت کلاس متون فارسی نشان می‌دهد [۲].

الهی‌منش و مینایی، روشی با استفاده از روش رده‌بندی K نزدیک‌ترین همسایه و دو معیار فاصله متون، آزمایش‌های خود را انجام دادند. یکی از این دو معیار، الگو گرفته از نوعی رده‌بندی متون زبان عربی بوده و دیگری، معیار ترکیبی تولید شده خود است. نتایج نشان می‌دهد که این روش می‌تواند با دقت ۸۹٪ عمل دسته‌بندی را برای هفت دسته انجام دهد [۳].

مهدی پور و همکارانش، پژوهشی به نام سیستم خلاصه ساز خودکار متن فارسی با استفاده از الگوریتم ترکیبی SA-GA را ارائه کرده‌اند که این سیستم پس از ریشه یابی کلمات با استفاده از ترکیب روش‌های مبتنی بر گراف و TF-IDF با ترکیب الگوریتم SA-GA عمل می‌کند نتایج حاصل از ارزیابی متن خلاصه شده توسط سیستم ققنوس ۶۴,۳۵٪ برای شش دسته بوده است [۴].

هاشمی و همکارانش، پژوهشی به نام استفاده از تکنیک‌های متن کاوی برای دسته بندی متون فارسی با مجموعه داده همشهری انجام داده‌اند که با به کارگیری الگوریتم‌های یادگیری بیز کارایی دسته بندی را با مجموعه داده همشهری با ۷۰ درصد آموزش و ۳۰ درصد آزمایش مورد بررسی قرار داده‌اند

شکل ۱: مراحل مدل پیشنهادی برای دسته بندی

جدول ۱: لیست دسته‌ها

ردیف	نام دسته	تعداد سند
۱	اجتماعی	۲۰۰
۲	ادب و هنر	۲۰۰
۳	اقتصاد	۲۰۰
۴	سیاسی	۲۰۰
۵	علمی فرهنگی. علمی. ارتباطات و فناوری اطلاعات	۲۰۰
۶	گوناگون. حوادث	۲۰۰
۷	ورزش	۲۰۰

کلمات با محتوای غیرالفبایی فارسی، حذف کلمات بی ارزش فارسی) به ۲۲۱۹۴ ویژگی دست می‌یابیم که این تعداد ویژگی بعد از اعمال فیلترهای پردازش متون، به ۲۰۳۶۹ عدد می‌رسد.

بعد از انتخاب مجموعه داده به پردازش متون می‌پردازیم که قبل از اعمال فیلترهای پردازش متون (حذف کلمات با طول کمتر از سه حرف، تبدیل «ی» و «ک» عربی به «ی» و «ک» فارسی، حذف حائل واژگان، حذف نویسه‌های نالازم، حذف

اهمیت بیشتری می‌دهد و کلمه منفی را اهمیت کمتری می‌دهد، ضابطه ساده شده آن به صورت زیر است [۷].

$$SChi(t, c) = P(t, c) * P(t, c^-) - P(t, c) * P(t, c^-) \quad (۳)$$

$P(t, c)$ نشان دهنده احتمال آنست که در یک سند X ، ویژگی t ظاهر شود و سند متعلق به دسته c نیز باشد. $P(t, c^-)$ نشان دهنده احتمال آنست که در یک سند X ، ویژگی t ظاهر نشود و سند متعلق به دسته c نیز نباشد. $P(t, c)$ نشان دهنده احتمال آنست که در یک سند X ، ویژگی t ظاهر شود و سند متعلق به دسته c نیز باشد. $P(t, c^-)$ نشان دهنده احتمال آنست که در یک سند X ، ویژگی t ظاهر نشود و سند متعلق به دسته c نیز نباشد. برای هر کلمه t در هر دسته c این مقدار محاسبه شده، و نهایتاً ماکزیمم و یا میانگین آن مقادیر، بعنوان ضابطه Chi آن کلمه منظور می‌شود [۷].

ویژگی‌های خروجی از روش DF را به روش $SChi$ دادیم، در این روش ما ویژگی‌هایی که وزن آنها بیشتر از ۰,۰۴ بود به عنوان ویژگی‌های جدید انتخاب کردیم و توانستیم ویژگی‌ها را به ۳۶۷ عدد برسانیم و بالاترین دقت مدل را بدست آوریم.

۳-۴. روش کاهش بعد ویژگی‌ها در مدل پیشنهادی

الف- کاهش بعد ویژگی‌ها با روش PCA :
تکنیک PCA بهترین روش برای کاهش ابعاد داده به صورت خطی می‌باشد. یعنی با حذف ضرایب کم اهمیت بدست آمده از این تبدیل، اطلاعات از دست رفته نسبت به روش‌های دیگر کمتر است، در این روش محورهای مختصات جدیدی برای داده‌ها تعریف شده و داده‌ها بر اساس این محورهای مختصات جدید بیان می‌شوند. اولین محور باید در جهتی قرار گیرد که واریانس داده‌ها ماکسیمم شود (یعنی در جهتی که پراکندگی داده‌ها بیشتر است). دومین محور باید عمود بر محور اول به گونه‌ای قرار گیرد که واریانس داده‌ها ماکسیمم شود. به همین ترتیب محورهای بعدی عمود بر تمامی محورهای قبلی به گونه قرار می‌گیرند که داده‌ها در آن جهت دارای بیشترین پراکندگی باشند. این روش به عنوان تصویر متعامد داده‌ها درون یک فضای خطی با ابعاد کمتر است به قسمی که واریانس بین داده‌های تصویر شده، حداکثر شود، که در این

۲-۳. روش وزن دهی به ویژگی‌ها در مدل پیشنهادی

الف- روش $TFIDF$ norm:
برای اطمینان از اینکه همه مستندات با طول‌های مختلف شانس برابری برای بازیابی شدن داشته باشند روش $TFIDF$ به صورت نرمال، و به صورت رابطه ۱ ارائه می‌شود [۶].

$$w_{ki} = \text{norm TFIDF}(t_k, d_i) = \frac{\text{tfidf}(t_k, d_i)}{\sqrt{\sum_k (\text{tfidf}(t_k, d_i))^2}} \quad (۱)$$

که در رابطه ۱، $TFIDF$ با توجه به رابطه ۲ به دست می‌آید.

$$TFIDF(t_k, d_i) = TF(t_k, d_i) * IDF(t_k, d_i) = TF(t_k, d_i) * \log(|D|/|D(t_k)|) \quad (۲)$$

که در آن $TF(t_k, d_i)$ برابر تکرار کلمه در یک سند می‌باشد و D تعداد کل مستندات مجموعه و $D(t_k)$ تعداد مستنداتی از مجموعه D می‌باشد که ویژگی t_k در آنها حداقل یک بار رخ داده باشد.

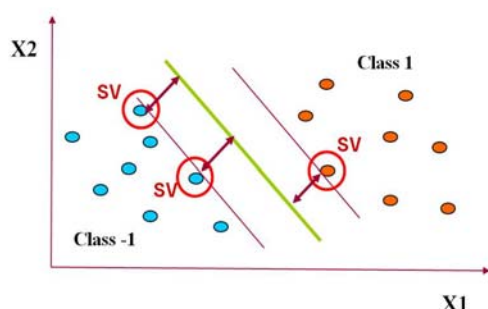
۳-۳. روش‌های انتخاب ویژگی‌ها در مدل پیشنهادی

الف- انتخاب ویژگی‌ها با روش DF :
فرکانس سند برای هر کلمه، برابر با تعداد سندهائی است که کلمه در آن ظاهر شده است. برای هر کلمه واحد در مجموعه سندهای آموزش این ضابطه محاسبه شده است. این روش، روشی مقیاس پذیر برای حتی مجموعه داده‌های بسیار بزرگ می‌باشد و دارای پیچیدگی خطی متناسب با تعداد سندهای آموزش است [۷].

در این مقاله، ما فرض را بر این نهادیم که کلماتی که در حداکثر دو درصد سندها ظاهر شده‌اند کلمات خوبی نیستند و نمی‌توانند به عنوان یک ویژگی خوب به حساب آیند و همچنین کلماتی که در بیش از ۳۳ درصد سندها ظاهر شوند. پس ما یک حدی بین ۳ تا ۳۳ درصد را برای انتخاب ویژگی‌ها انتخاب کردیم که ما توانستیم ویژگی‌ها را در این مرحله به ۴۵۹ عدد برسانیم و بالاترین دقت مدل را در همین حد بدست آوریم.

ب- انتخاب ویژگی‌ها با روش $SChi$:

ضابطه روش $SChi$ همان ضابطه ساده شده روش Chi برای محاسبات Chi است که از جذر ضابطه روش خود استفاده می‌کند. عبارتی نقش همبستگی مثبت میان همبستگی سند را

شکل ۲: نمایش بردارهای پشتیبان و مرز جدا کننده دو کلاس [۱۳].

تئوری ماشین بردار پشتیبان به طراحی صفحه جداکننده‌ای با بردار نرمال w و فاصله از مبدأ b می‌پردازد، که ترکیب خطی از بردارهای پشتیبان است. این تابع جداساز $F(x)$ به صورت رابطه ۴ تعریف می‌شود. (۴)

$$F(x) = w \cdot x + b$$

نمونه‌های آموزشی برای دسته‌بند ماشین بردار پشتیبان به صورت $(x_1, y_1), \dots, (x_n, y_n) \in R^N * \{\pm 1\}$ مشخص می‌شود، n تعداد داده‌های آموزشی را مشخص می‌کند. وقتی که داده‌های آموزشی به طور خطی جدا پذیر باشند، می‌توان صفحه جداکننده $F(x)$ را پیدا کرد که:

$$y_i F(x_i) \geq 1, \quad i = 1, \dots, n$$

فاصله ما بین یک نمونه آموزشی و صفحه جداکننده به صورت رابطه (۵) تعیین می‌شود:

$$\frac{y_i F(x_i)}{\|w\|} \quad (5)$$

با توجه به رابطه‌های بالا داریم:

$$\frac{y_i F(x_i)}{\|w\|} \geq \frac{1}{\|w\|} \quad (6)$$

همچنین اگر کمترین فاصله نمونه‌های آموزشی از هر کلاس تا صفحه جداساز را حاشیه M بنامیم، هدف ما در این الگوریتم ماکزیم کردن این حاشیه است. پس ماکزیم کردن حاشیه M برابر با مینیم کردن w است. از ذکر محاسبات پیچیده ریاضی برای حصول این رابطه خودداری می‌شود، علاقه‌مندان می‌توانند به منابع ذکر شده در متن مراجعه نمایند. با توجه به شرایط بیان شده حل مسئله بالا معادل حل رابطه (۸) است.

روش اگر ما N نمونه با ابعاد D داشته باشیم داده‌ها به فضای با ابعاد M ، $M < D$ به صورتی نگاشت داده می‌شود که در آن واریانس بین داده‌ها جدید حداکثر است. که اساس کار آن بر اساس مقدار ویژگی می‌باشد که بردارهای ویژگی بر اساس مقدار ویژگی مرتب شده‌اند [۸].

در این مقاله ما تعداد ویژگی را به صورت آزمون و خطا، بالا و پایین کردیم و توانستیم ویژگی‌ها را به ۷۵ عدد برسانیم و در این حالت مدل پیشنهادی بهترین دقت را داشت.

۳-۵. پیاده سازی مدل پیشنهادی با ترکیب ۲۱ ماشین

بردار پشتیبان

ماشین بردار پشتیبان دسته‌بندی است، که در سال ۱۹۹۲ توسط واپنیک^۱ معرفی شده و بر پایه تئوری آموزش آماری دو کلاسه بنا گردیده است، بعدها در سال ۱۹۹۹ توسط شالکوف^۲ و همکاران گسترش یافت [۱۲]. شهرت این روش به خاطر موفقیت آن در تشخیص حروف دست نویس است، که با شبکه‌های عصبی به دقت تنظیم شده برابری می‌کند. در فاز آموزش دسته‌بندی کننده ماشین بردار پشتیبان، سعی می‌شود که مرز تصمیم‌گیری به گونه‌ای انتخاب گردد، که حداقل فاصله آن با هر یک از کلاس‌های مورد نظر بیشینه شود.

در مسایلی که داده‌ها به صورت خطی جداپذیر نباشند، به فضایی با ابعاد بیشتر نگاشت داده می‌شوند، تا بتوان آنها را در این فضای جدید به صورت خطی جدا نمود. این نوع انتخاب باعث می‌شود، که تصمیم‌گیری نسبت به شرایط نویز حساس نبوده و پاسخ‌دهی خوبی داشته باشد. این نحوه انتخاب مرز بر اساس نقاطی به نام بردارهای پشتیبان انجام می‌شود. در اصل ماشین بردار پشتیبان برای جداسازی دو کلاس طراحی شده است که می‌توان آن را برای جداسازی چند کلاس تعمیم داد [۱۳]. شکل ۲ طرحی شماتیک از تفکیک دو کلاس در دو بعد را نمایش می‌دهد.

کمینه متوالی برای این منظور استفاده شده است. این روش برای حل برنامه‌ریزی درجه دومی (QP) است که در طول آموزش ماشین بردار پشتیبان ایجاد می‌شود. این الگوریتم توسط جان پلات^۵، در سال ۱۹۹۸ در تحقیقات مایکروسافت اختراع شد [۱۵].

در بسیاری از مواقع داده‌ها به صورت خطی جدایی پذیر نیستند. در این حالت می‌توان تابع کرنل^۶ را به صورتی که بتواند داده‌های آموزشی را به فضایی دیگر منتقل کند، که در فضای جدید امکان تفکیک خطی کلاس‌ها وجود داشته باشد. مفهوم این توضیح در شکل ۳ نمایش داده می‌شود. تابع کرنل می‌تواند انواع مختلفی داشته باشد، که ما در این مقاله از تابع کرنل خطی استفاده نموده‌ایم.

$$K(x, x_i) = (x^T x_i) \quad (12)$$

در این صورت تابع جداساز با توجه به رابطه $w = \sum_{i=1}^n \alpha_i y_i x_i$ به فرم (۱۳) تغییر خواهد کرد.

$$F(x) = \text{sgn} \left(\sum \alpha_i y_i K(x, x_i) + b \right) \quad (13)$$

$$\min \frac{1}{2} \|w\|^2 \quad (7)$$

با توجه به این شرایط که

$$y_i (w \cdot x + b) - 1 \geq 0 \quad i = 1, \dots, p \quad (8)$$

برای حل این مسئله α_i را به عنوان ضرب‌کننده لاگرانژ تعریف می‌کنیم، در این صورت به حل مسئله لاگرانژین (۹) می‌پردازیم [۱۴].

$$L(w, b, \alpha) = \frac{1}{2} \|w\|^2 - \sum_{i=1}^n \alpha_i (y_i (w \cdot x_i + b) - 1)$$

با توجه به اینکه داریم:

$$\alpha_i \geq 0 \quad i = 1, \dots, n$$

رابطه L تابعی از متغیرهای (w, b) می‌باشد، با مشتق‌گیری از رابطه (۹) نسبت به متغیرهای b و w داریم:

$$\frac{\partial L(w, b, \alpha)}{\partial w} = w - \sum_{i=1}^n \alpha_i y_i x_i = 0 \quad (10)$$

$$\frac{\partial L(w, b, \alpha)}{\partial b} = \sum_{i=1}^n \alpha_i y_i = 0$$

با جایگذاری روابط خواهیم داشت:

$$(11)$$

$$\max L(w, b, \alpha) = \sum_i \alpha_i - \frac{1}{2} \sum_{i,j} \alpha_i \alpha_j y_i y_j (x_i^T x_j)$$

$$\sum \alpha_i y_i = 0, \alpha_i \geq 0 \forall i$$

پس از حل این مساله ضریب α_i تنها برای یک سری از داده‌های آموزشی غیر صفر است. نمونه‌های آموزشی که ضریب لاگرانژ آنها غیر صفر است $\alpha_i \neq 0$ را بردار پشتیبان^۱ می‌نامیم، که در حقیقت داده‌هایی هستند که کمترین فاصله را با صفحه جداکننده دارند. روش‌های بهینه‌سازی مختلفی برای به دست آوردن ضرایب لاگرانژ طراحی شده‌اند، معروف‌ترین آنها روش‌های حداقل مربعات^۲، برنامه‌ریزی درجه دوم^۳ و بهینه‌سازی کمینه متوالی^۴ می‌باشد. در این مقاله از روش بهینه‌سازی

1-Support vector

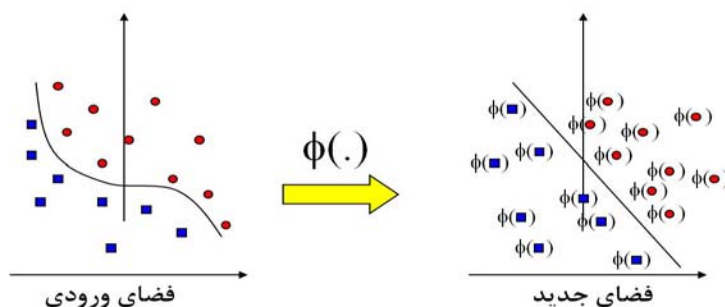
2-Least square

3-Quadratic programing

4-Sequential minimal optimization

5-John Platt

6-Kernel function

شکل ۳: تبدیل فضای داده

استفاده از نتایج چند دسته بند با عنوان یادگیری دسته جمعی، یک رویکرد مؤثر در یادگیری ماشینی است که در آن به منظور بهبود دقت یادگیری، نتایج دسته بندها با یکدیگر ترکیب شده و یک سیستم مرکب شکل می‌گیرد. ترکیب دسته بندها شامل دو بخش است. بخش اول شامل ایجاد دسته بندهای پایه مناسب، انتخاب نوع دسته بندها، تعداد دسته بندها و ویژگی‌های مناسب برای هر دسته بند است. بخش دوم شامل نحوه ترکیب خروجی دسته بندها به منظور حصول بهترین نتیجه برای دسته بندی الگوهاست [۱۶]. یکی از متداولترین روش‌های ترکیب دسته‌بندها، روش مبتنی بر رأی‌گیری است. ما در این مقاله از این روش برای انتساب متون نامشخص به یک کلاس استفاده نموده‌ایم. در مدل پیشنهادی دسته‌های ورودی را به ۲۱ حالت مختلف دو دسته‌ای تفکیک نمودیم و آنها را به ۲۱ کلاس‌بند ماشین بردار پشتیبان با استفاده از کرنل خطی داده‌ایم و در نهایت زمانی که یک متن نامشخص به هر یک از دسته بندها داده می‌شود، به آن یک برچسب زده می‌شود، آن برچسبی که بیشترین تکرار را دارد، متن نامشخص ما به آن دسته تعلق می‌گیرد. لیست دسته‌بندها عبارتند از: ۱- اقتصادی و اجتماعی ۲- اقتصادی و ادب و هنر ۳- اقتصادی و سیاسی ۴- اقتصادی و علمی فرهنگی. علمی. ارتباطات و

فناوری اطلاعات ۵- اقتصادی و گوناگون. حوادث ۶- اقتصادی و ورزش ۷- ادب و هنر و اجتماعی ۸- ادب و هنر و سیاسی ۹- ادب و هنر و علمی فرهنگی. علمی. ارتباطات و فناوری اطلاعات ۱۰- ادب و هنر و گوناگون. حوادث ۱۱- ادب و هنر و ورزش ۱۲- اجتماعی و سیاسی ۱۳- اجتماعی و علمی فرهنگی. علمی. ارتباطات و فناوری اطلاعات ۱۴- اجتماعی و گوناگون. حوادث ۱۵- اجتماعی و ورزش ۱۶- سیاسی و علمی فرهنگی. علمی. ارتباطات و فناوری ۱۷- سیاسی و گوناگون. حوادث ۱۸- سیاسی و ورزش ۱۹- علمی فرهنگی. علمی. ارتباطات و فناوری اطلاعات و گوناگون. حوادث ۲۰- علمی فرهنگی. علمی. ارتباطات و فناوری اطلاعات و ورزش ۲۱- گوناگون. حوادث و ورزش.

۳-۶. ارزیابی مدل پیشنهادی

در آخرین مرحله پس از پیاده سازی الگوریتم‌های دسته بندی باید با استفاده از متون آزمایشی، صحت، دقت، بازخوانی، معیار ارزیابی F مدل پیشنهادی را بدست می‌آوریم. قبل از بیان روابط سنجش دقت دسته بندی نیاز به معرفی پیش نیازهای زیر است. ابتدا به جدول ۲ توجه کنید.

جدول ۲: ماتریس درهم ریختگی برای یک مسئله دسته بندی دو دسته‌ای [۹].

رکوردهای واقعی			
دسته -	دسته +		
FP	TP	دسته +	رکوردهای تخمینی
TN	FN	دسته -	

$$\text{خطا}^{\circ} = \frac{FN+FP}{TP+FP+FN+TN} = 1 - \text{صحت} \quad (21)$$

یکی از روش‌های ارزیابی الگوریتم‌های دسته‌بندی روش جامع k-Fold Cross Validation می‌باشد در این روش کل مجموعه داده‌ها به k قسمت مساوی تقسیم می‌شوند. از k-1 قسمت به عنوان مجموعه داده‌های آموزشی استفاده می‌شود و براساس آن مدل ساخته می‌شود و با یک قسمت باقی مانده عملیات ارزیابی انجام می‌شود. فرآیند مزبور به تعداد k مرتبه تکرار خواهد شد، به گونه‌ای که از هر کدام از k قسمت تنها یکبار برای ارزیابی استفاده شده و در هر مرتبه یک دقت برای مدل ساخته شده، محاسبه می‌شود. در این روش ارزیابی دقت نهایی دسته بند برابر با میانگین k دقت محاسبه شده خواهد بود. معمول‌ترین مقداری که در متون علمی برای k در نظر گرفته می‌شود برابر با ۱۰ می‌باشد. بدیهی است هر چه مقدار k بزرگ‌تر شود، دقت محاسبه شده برای دسته بند قابل اعتمادتر بوده و دانش حاصل شده جامع‌تر خواهد بود و البته افزایش زمان ارزیابی دسته بند نیز مهمترین مشکل آن می‌باشد. حداکثر مقدار k برابر با تعداد رکوردهای مجموعه داده اولیه است که این روش ارزیابی با نام Leaving One Out شناخته می‌شود [۹].

ما در مقاله خود k را برابر ۱۰ قرار داده‌ایم و ۱۰ بار این مدل ارزیابی را اجرا نموده و در نهایت میانگین ارزیابی محاسبه گردید. در جدول ۳، پنج معیار دقت، بازخوانی، معیار f، صحت و خطای دسته بند، مدل پیشنهادی قابل مشاهده است.

این جدول، بیانگر دقت الگوریتم دسته بندی برای تشخیص دسته‌ها است و حاصل ضرب کلیه حالات دسته بندی سیستم با دسته بندی یک شخص خبره است. چهار مقدار جدول بالا به شرح زیر، تعریف می‌گردند.

FP: تعدادی از داده‌ها که به غلط به عنوان دسته مثبت شناسایی می‌شوند.

TP: تعدادی از داده‌ها که به درست به عنوان دسته مثبت شناسایی می‌شوند.

FN: تعدادی از داده‌ها که به غلط به عنوان دسته منفی شناسایی می‌شوند.

TN: تعدادی از داده‌ها که به درست به عنوان دسته منفی شناسایی می‌شوند.

چهار عبارت موجود در چهار سلول جدول بالا مطابق روش‌های استاندارد کیفیت سنجی دسته بندی تعریف شده‌اند. به ترتیب نشان دهنده مقادیر بازخوانی دسته بند هستند. این مقادیر همواره بین (۰ و ۱) می‌باشند و هرچه به ۱ نزدیک‌تر باشند، عملکرد روش پیشنهادی بهتر خواهد بود [۹].

معیارهای ارزیابی دسته +:

$$\text{بازخوانی}^1 = \frac{TP}{FN+TP} \quad (14)$$

$$\text{دقت}^2 = \frac{TP}{TP+FP} \quad (15)$$

$$\text{معیار F}^3 = \frac{2 \cdot \text{Recall} \cdot \text{Precision}}{\text{Recall} + \text{Precision}} \quad (16)$$

معیارهای ارزیابی دسته -:

$$\text{بازخوانی} = \frac{TN}{TN+FP} \quad (17)$$

$$\text{دقت} = \frac{TN}{TN+FN} \quad (18)$$

$$\text{معیار F} = \frac{2 \cdot \text{Recall} \cdot \text{Precision}}{\text{Recall} + \text{Precision}} \quad (19)$$

معیارهای ارزیابی دسته بند:

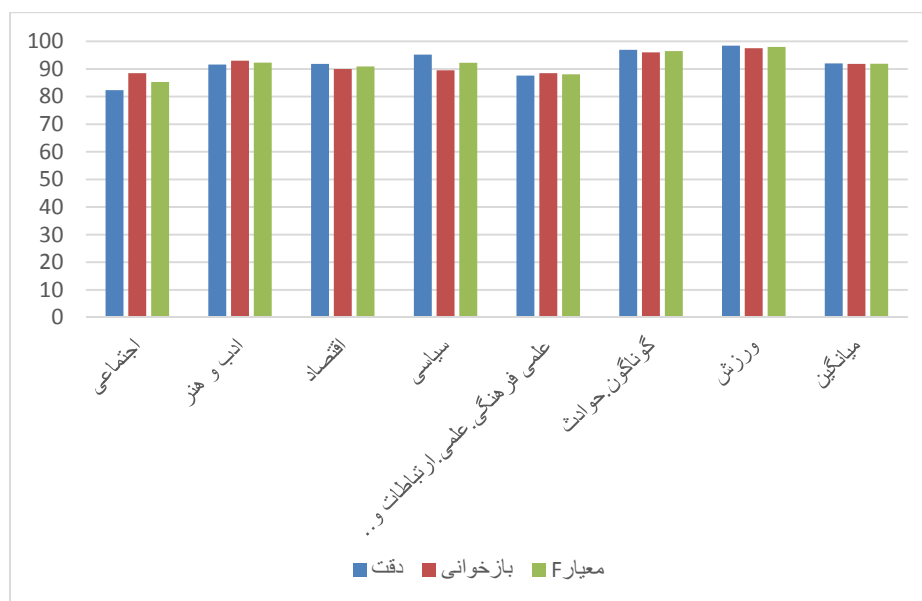
$$\text{صحت}^4 = \frac{TP+TN}{FN+TP+TN+FP} \quad (20)$$

-
- 1- Recall
 - 1- Precision
 - 2- F – Measure
 - 3- Accuracy

جدول ۳: ارزیابی مدل پیشنهادی (به درصد)

ردیف	نام فارسی	دقت	بازخوانی	معیار F
۱	اجتماعی	۸۲,۳۳	۸۸,۵۰	۸۵,۳۰
۲	ادب و هنر	۹۱,۶۳	۹۳,۰۰	۹۲,۳۱
۳	اقتصاد	۹۱,۸۴	۹۰,۰۰	۹۰,۹۱
۴	سیاسی	۹۵,۲۱	۸۹,۵۰	۹۲,۲۷
۵	علمی فرهنگی. علمی. ارتباطات و فناوری اطلاعات	۸۷,۶۲	۸۸,۵۰	۸۸,۰۶
۶	گوناگون. حوادث	۹۶,۹۷	۹۶,۰۰	۹۶,۴۸
۷	ورزش	۹۸,۴۸	۹۷,۵۰	۹۷,۹۹
۹	میانگین	۹۲,۰۱	۹۱,۱۶	۹۱,۹۰
۱۰	صحت دسته بند	۹۱,۱۶		
۱۱	خطای دسته بند	۸,۱۴		

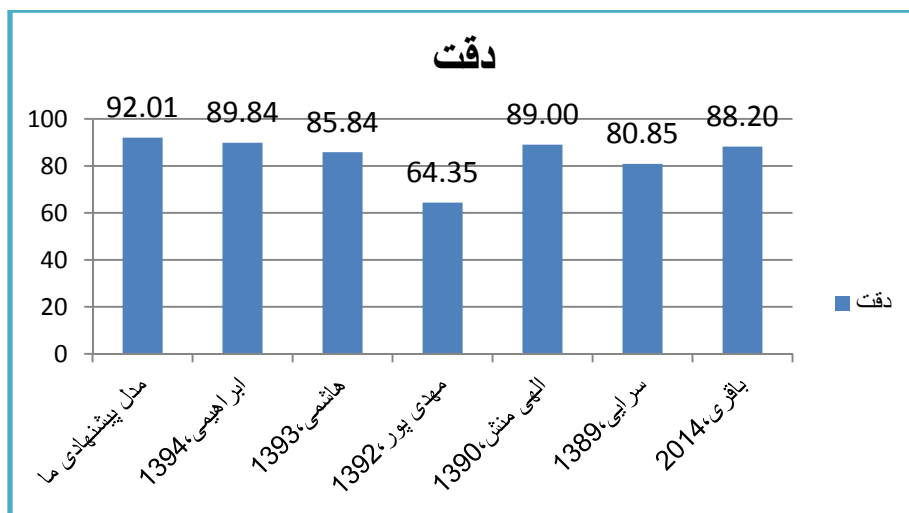
در شکل ۴ معیارهای ارزیابی برای مدل پیشنهادی در هفت دسته، قابل مشاهده است.

شکل ۴: معیارهای ارزیابی مدل پیشنهادی

پرداخته‌ایم و به وضوح مشخص است که دقت مدل پیشنهادی نسبت به کارهای پیشین بالاتر می‌باشد.

۴. مقایسه مدل پیشنهادی با کارهای پیشین
در شکل ۵ به مقایسه مدل پیشنهادی با کارهای پیشین

شکل ۵: مقایسه مدل پیشنهادی با کارهای پیشین

۵. نتیجه گیری

در این مقاله، بعد از انتخاب مجموعه داده و پاک‌سازی متون به کمک روش نرمال شده فرکانس کلمه- معکوس فرکانس سند (norm TF-IDF) به ویژگی‌ها وزن داده می‌شود و در طی دو مرحله ویژگی‌ها با استفاده از روش‌های فرکانس سند (DF) و مربع چی (SChi) انتخاب می‌شوند و بعد با استفاده از روش تحلیل مؤلفه اصلی (PCA) ابعاد ویژگی‌ها کاهش داده می‌شود و در مرحله بعد با استفاده از ترکیب ۲۱ ماشین بردار پشتیبان (SVM) دودویی به پیاده سازی مدل پیشنهادی می‌پردازیم و در نهایت صحت مدل را با روش اعتبار سنجی ۱۰ مرحله‌ای ارزیابی می‌کنیم نتایج تجربی نشان می‌دهد که این مدل می‌تواند عمل دسته‌بندی متون را برای هفت دسته با دقت ۹۲،۰۱، فراخوانی ۹۱،۸۶، معیار F ۹۱،۹۰، صحت ۹۱،۸۶ و خطای ۸،۱۴ انجام دهد که نسبت به کارهای پیشین انجام گرفته کارایی بالاتری دارد، علت اصلی برتری این مقاله، انتخاب درست ویژگی‌ها و استفاده از ترکیب ۲۱ ماشین بردار پشتیبان دودویی که باعث می‌شود مدل پیشنهادی بتواند با دقت بالاتری نسبت به کارهای پیشین، به دسته بندی متون نامشخص بپردازد. در پایان می‌توان این مدل را برای دسته‌های بیشتر و یا سایر زمینه‌های داده کاوی از قبیل؛ وب، تصاویر و غیره نیز پیاده سازی کرد و به ارزیابی دقت و صحت مدل پرداخت.

مراجع

- [۱] ایمان. ابراهیمی، و همکاران، "رده بندی متون فارسی با استفاده از ماشین بردار پشتیبان مبتنی بر روشهای انتخاب ویژگی PCA و الگوریتم ژنتیک"، کنفرانس ملی برق و الکترونیک، گناباد، ۲۹-۲۸ مرداد ۱۳۹۴.
- [۲] محمدحسین. سرایی، و آذر. شاهقلیان، "کاوش متون فارسی بر مبنای روش دسته بندی"، نشریه علمی پژوهشی انجمن کامپیوتر ایران، جلد ۸، شماره ۱ و ۳، صفحه ۱۳-۸، ۱۳۸۹.
- [۳] محمدحسین. الهی منش، و بهروز. مینایی، "رده بندی متون فارسی با استفاده از روش‌های آماری"، ارائه شده در سمینار فناوری‌های پردازش هوشمند متون اسلامی، ۲۹-۲۶ فروردین ۱۳۹۰، صفحه ۹۵-۹۰.
- [۴] الهام. مهدی پور، و همکاران، "سیستم خلاصه ساز خودکار متن فارسی با استفاده از الگوریتم ترکیبی SA-GA"، همایش ملی مهندسی کامپیوتر و توسعه پایدار با محوریت شبکه‌های کامپیوتری، مدل سازی و امنیت سیستم‌ها، مشهد، موسسه آموزش عالی خاوران، ۲۸ آذر ۱۳۹۲.
- [۵] سیدمحسن. هاشمی، و همکاران، "استفاده از تکنیک‌های متن کاوی برای دسته بندی متون فارسی با مجموعه داده همشهری"، کنفرانس بین المللی مهندسی، هنر و محیط زیست، کشور لهستان، ۲۱ آذر ۱۳۹۳.

- [۹] محمد. صنیعی آباده، و همکاران، *داده‌کاوی کاربردی*، تهران: انتشارات نیاز دانش، ۱۳۹۱.
- [10] A. Bagheri, and et al, "PSA: A Hybrid Feature Selection Approach for Persian Text Classification," *Journal of Computing and Security*, Vol. 1, No. 4, pp. 261-272, 2014.
- [11] <http://ece.ut.ac.ir/dbrg/hamshahri/faindex.html>.
- [12] B. Schölkopf, and et al, *Advances in Kernel Methods Support Vector Learning*, Cambridge, MA: MIT Press, 1998.
- [13] B. E. Boser, "A training algorithm for optimal margin classifiers," *Proceedings of the fifth annual workshop on computational learning theory*, Pittsburgh, pp. 144-152, 1992.
- [14] N. Christiani, and et al, *An introduction to support vector machines*, Cambridge, MA: Cambridge University, 2000.
- [15] J. Platt, *Sequential Minimal Optimization: A Fast Algorithm for Training Support Vector Machines*, Technical Report MSR-TR-98-14, 1998.
- [16] D. Ruta, and et al, "An Overview of Classifier Fusion Methods," *Computing and Information Systems*, Vol. 7, pp. 1-10, 2000.
- [۶] مینا. ملکی، و احمد. عبدالله زاده بارفروش، "TFCRF: روش جدید وزن دهی ویژگی مبتنی بر اطلاعات کلاس در حوزه طبقه بندی مستندات"، *دوازدهمین کنفرانس سالانه انجمن کامپیوتر ایران*، تهران، دانشگاه شهید بهشتی، ۳-۱ اسفند ۱۳۸۵.
- [۷] سعید. جلیلی، و مهدی. بیطرفان، "افزایش کارایی دسته بندی متون براساس بهبود روش انتخاب خصیصه"، *نشریه دانشکده فنی*، جلد ۴۰، شماره ۳، صفحه ۳۲۸-۳۱۳، ۱۳۸۵.
- [۸] مهدی. برفامی، و سهیل. فاطری، "استفاده از ترکیب شبکه‌های عصبی جهت دسته بندی متون فارسی مبتنی بر الگوریتم‌های PCA, KNN, GA برای انتخاب ویژگی"، *اولین کنفرانس رویکردهای نوین در مهندسی کامپیوتر و بازیابی اطلاعات ایران*، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودسر و املش، ۱۵ مهر ۱۳۹۲.